

Patrick Cockburn

Oljepriset och IS raserar kurdernas drömmar om rikedom

Publicerad i *Independent*¹ och *The Unz Review* 6/2 2016

Inbördeskriget i Syrien och Irak och uppkomsten av IS har försett de 30 miljonerna kurder i Mellanöstern med nya hot och nya möjligheter. I *Syrien* har konflikten lett till skapandet av en kurdisk kvasistat mellan Tigris och Euftrat, med en stark armé understödd av USA:s flyg.

I norra *Irak* fick IS seger över den irakiska armén 2014 till följd att den kurdiska regionala regeringen (KRG) kunde erövra territorier som man länge stridit med Bagdad om och utvidga det område de kontrollerade med 40 procent. Men i *Turkiet* är det kurderna som är förlorare i den nya konfrontationen med den turkiska staten, strider som har sina rötter i Syrien.

Det är inte goda tider för minoriteter i Mellanöstern nu. Även om kurderna är mäktiga idag i Irak och Syrien, så är de fortfarande en minoritet som alltid kommer att vara sårbar när de politiska vindarna förändras. De vet att det som hänt jasiidierna och de kristna under de senaste 18 månaderna, då etnisk och sekteristisk rensning blivit norm, även skulle kunna hända dem.

Yohanna Toyama, en ledare från den kristna staden Karakosh utanför Mosul, vars 60 000 invånare flydde när IS intog den 2014, har en mörk syn på minoritetssamhällets framtid. ”Vi kommer alla att slukas av majoriteterna”, säger han.

IS' frontlinje ligger fortfarande på bara 40 minuters bilfärd från Irbil, den kurdiska huvudstaden, men rädslan för att deras krigare ska bryta igenom har minskat kraftigt. Men den jihadistiska offensiven, som nådde sin höjdpunkt under andra halvan av 2014, var bara ett element i den kris som skakar den de facto-stat (som styrs av KRG) som håller på att raseras av en ekonomisk katastrof. Irbil och Sulaymaniyah, de största städerna i östra Kurdistan, är fulla med halvfärdiga byggprojekt. Och även då de grandiosa hotellen och köpcentren är färdigställda, står de i stort sett tomma, som monument över KRG:s misslyckade försök att bli en oljestat som Dubai eller Kuwait.

Ambitionen var ett utslag av hybris. Man antog att oljepriset skulle förbli högt och att KRG kunde bli en oljestat som agerade oberoende av Bagdad. Jag var i Kurdistan för tre år sedan under boomens höjdpunkt. Delegationer med utländska affärsmän packades ihop i luxuösa hotell, medan mina kurdiska vänner klagade över bristen på bra sjukhus och skolor för deras barn.

Den översvallande stämningen påminde mig om Irland under den celtiska Tiger-boomen, när stora delar av befolkningen trodde att de på något magiskt sätt skulle bli rika. I själva verket har den kurdiska Tiger-ekonomins död efter 2014 varit långt mer spektakulär och förödande än något man sett på Irland. Allt hängde på att priset för ett fat olja låg över 100 dollar, men nu tror man att KRG bara får 21 dollar, knappt tillräckligt för att täcka en tredjedel av utgifterna. Cirka 740 000 personer står på regeringens avlöningslistor och få av dem har fått full lön under de senaste sex månaderna; många har inte fått något alls.

En del kurder var hela tiden skeptiska till drömmen om Kurdistan som en oljestat. De argumenterade mot skapandet av ett system där folk fick en liten del av oljeinkomsterna utan någon större arbetsinsats, medan den härskande eliten fick licens för att plundra. Efter Saddam Hussein störtats 2003 utropade sig KRG som ”det nya Irak”, vilket förmodades bli styrt på ett annorlunda och mer effektivt sätt än den korrupta och dysfunktionella regeringen i Bagdad. I realiteten var de två politiska och ekonomiska systemen mycket lika, med auktoritära ledare som försökte monopolisera makten genom kontroll av oljeinkomster.

Oljan är som opium på så sätt att den befordrar farliga drömmar. Kurderna börjar nu vakna upp ur sina, men abstinenssymptomen är smärtsamma och ibland ödesdigra. Det förekommer många begravningar av personer som, misströstande om att få ut någon lön och med besparingarna tömda,

¹ Se [Oil price and Isis ruin the Kurds' dream of riches](#)

dränker sig i Egeiska havet under försöken att ta sig till Europa. Förutom oljan producerar KRG mycket lite och nästan alla varor på marknaderna är importerade från Turkiet och Iran. Kurder anmärker att "vi odlar inte ens våra egna tomater längre".

"Alla byar har tömts sedan 2013, eftersom folk visste att de kunde få värlönlade regeringsjobb i städerna där de inte behövde arbeta så mycket", säger Falah Shakarm som leder Wadi NGO, vilket kämpar för mänskliga rättigheter och medborgarsamhälle. Han är en överlevare från Saddams gasattack mot Halabja 1988, där uppskattningsvis 5000 personer dödades. Han minns att han var 14 år och flydde med sin broder och lilla syster upp i bergen ovanför Halabja, där de gömde sig i en grotta: "Vi tog vägen ut genom framdörren och överlevde, men våra granne valde en annan väg med sin fru och 10 barn och gasen dödade dem alla."

Herr Shakarm beklagar det destruktiva inflytandet av orimliga oljeinkomster och hjälppengar på ett kurdiskt samhälle som varit oförmöget att använda dem konstruktivt. Han illustrerar det han sagt genom att peka på Halabjas behandlingscentra, en stor ny byggnad som betalats av Japan och som var avsedd att behandla tusentals personer som blivit handikappade av giftgas. Han sade att centret färdigställdes för tre år sedan, men är tomt och har aldrig använts, eftersom det inte finns pengar till personal och utrustning. Han tillade att Wadi har haft problem med att få pengar till en liten radiostation, som skulle skötas av och verka för handikappade och flyktingar, helt enkelt för att projektet är för litet.

På radiostationen i Halabja förklarar kurdiska och arabiska kvinnor att "detta är den enda plats där vi kan andas fritt". Hanin Hassan, en ung arabisk kvinna som lämnade Falluja för två år sedan, sade att hon just hade blivit antagen vid Bagdads Universitet när hon och hennes familj tvingades fly undan IS. "Här respekteras kvinnor, men i Falluja var förhållandena fruktansvärda för oss", sade hon och lade till att arbeta på radiostationen var "en rik erfarenhet för mig". Leila Ahmed, en kurd från Al-Hasakah i Syrien, sade att hennes familj hade flytt undan striderna, men hon var mindre imponerad av kvinnornas status i Halabja, en notoriskt konservativ stad, jämfört med Syrien: "Vi hade större frihet där när det gällde kläder och att kunna lämna huset."

Det är lätt att i efterhand vara kritisk mot KRG-ledarna för att de blivit alltför beroende av oljeinkomster som baserades på goda relationer med Bagdad och höga råoljepriser. Och om de inte förutsåg uppkomsten av IS, så gjorde ingen annan det heller. För tillfället är de irakiska kurderna politiskt och militärt starka, eftersom andra makter behöver dem som allierade mot IS, men detta kommer inte att bestå.

Kurderna upptäcker nu, som andra gjort före dem, att olja är ett farligt gift som skapar en förvriden stat, en ekonomi och ett samhälle som inte kan fungera när oljeinkomsterna sinar.

Översättning: *B. Svensson*